

Précis de Pathologie Médicale. Tome IV. Maladies du Sang et des organes hématopoiétiques. par P. EMILE WEIL et MARCEL BLOCH. Maladies der Reins par PASTEUR VALLERY-RADOT. Tome V. Maladies de l'Appareil digestif et de la Nutrition par MARCEL LABBÉ et G. VITRY. Paris, 1922. MASSON et Cie. Prijs per deel gebonden frs. 25, niet gebonden frs. 20.

De uitgevers MASSON et Cie te Parijs hebben de heeren F. BEZANÇON, MARCEL LABBÉ, LÉON BERNARD en J. A. SICARD uitgenoodigd een „Précis de Pathologie Médicale” te schrijven. In medewerking met A. CLERC, P. EMILE WEIL, PHILIBERT, S. I. DE JONG, A. SÉZARY CH. FOIX, PASTEUR VALLERY-RADOT, G. VITRY en MARCEL BLOCH hebben zij deze taak op zich genomen. Het vierde deel, dat de ziekten van het bloed en der bloedvormende organen en de ziekten der nieren behandelt, is met het vijfde deel uitgekomen, waarin de ziekten der spijsverteringsorganen, de voedingsstoornissen en de constitutioneele ziekten beschreven worden.

De bedoeling dezer uitgave is (zooals in de inleiding wordt medegedeeld) om vooral duidelijk en klaar naar voren te brengen die hoofdzaken van onze wetenschap, welke zoowel de student als de praktische arts moet weten. Datgene, wat nog meer tot het gebied der hypothese dan tot dat der algemeen erkende feiten behoort, wenschen de schrijvers niet uitvoerig te behandelen, evenmin als het hoofdzakelijk van een historisch oogpunt uit belangrijke. De studenten moeten de jongste vorderingen onzer wetenschap uit dit boek kunnen leeren, en de praktiseerende geneesheer moet zijn kennis aangaande de nieuwere vindingen, ook der nieuwere techniek door het gebruik van dit boek kunnen oprisschen. Als voorbeeld is gekozen *le Précis* van DIEULAFOY. De schrijvers hebben er van afgezien dit laatste werk zóó te vormen, dat het zich geheel aanpaste aan de jongste vindingen. M. i. terecht heeft men de voorkeur er aan gegeven een geheel nieuw werk te schrijven, dan het boek van DIEULAFOY, het kunstige werk, uit meesterhand en -brein voortgekomen, zóó te veranderen, dat de oorspronkelijke schrijver nauwelijks meer er uit te herkennen was. Had men DIEULAFOY's boek z.g.n. aangevuld met de nieuwere gegevens, dan was het laatste bezwaar zeker niet denkbeeldig geweest, want hoe zijn toch de onderzoekings-, behandelingsmethoden en klinische inzichten op zoo menig gebied der interne ziekten in de laatste decennia veranderd, vermeerderd en gelukkig ook veel verbeterd.

In het eerste gedeelte van deel IV worden de ziekten van het bloed en de bloedbereidende organen behandeld. Bijna 80 bladzijden worden gewijd aan de anatomie, physiologie, embryologie enz. van het bloed en de bloedvormende organen. Het bloed als geheel genomen (kleur, hoeveelheid, reactie, viscositeit enz.), het plasma, de bloedlichaampjes, het haemoglobine enz. worden telkens afzonderlijk besproken, en de voornaamste eigenschappen van het myeloïde en lymphatische weefsel, van de milt, van de lymphklieren komen voldoende tot hun recht. Daarna volgt de beschrij-

ving: a. der „syndromes anémiques” (oorzaken, samenstelling van het bloed, bijzondere klinische vormen, behandeling); b. der „syndromes d'hyperérythrolyse, hématolyse pathologique” (haemolytische anaemieën, haemoglobinaemieën, o. m. de z.g. paroxysmale vorm). Dit hoofdstuk wordt besloten met de behandeling der „Syndromes polyglobuliques”. In 2 volgende hoofdstukken worden de afwijkingen, die kunnen voorkomen in het aantal, den vorm en de eigenschappen der witte bloedcellen behandeld (leucocytosis, leukopenie, neutrophile en andere vormen van leucocytosis, de leukaemieën, enz.). Het vierde hoofdstuk handelt over het carcinoom der bloedbereidende organen; het vijfde over de verschillende infecties, die zich in beenmerg, lymphklieren, milt enz. kunnen nestelen. In dit hoofdstuk zijn ook de verschillende lymphadenosen voorwerpen van behandeling, zoodat de tuberculose, syphilis en andere meer gewone en ongewone infecties (bijv. kala-azar) der onderhavige organen. Het zesde hoofdstuk is gewijd aan de „syndromes dus à des anomalies plasmatiques et à des troubles des organes producteurs de plasma”. Hier wordt vooral de aandacht geschonken aan de toestanden van verminderde en van vermeerderde stolbaarheid van het bloed. Voornamelijk de verschillende vormen van purpura vinden hier een uitgebreid wetenschappelijk onthaal. En ten slotte, „natuurlijk” ben ik geneigd te zeggen in dit door en door Fransche werk, de „Perturbations brusques hématoplasmatiques” met de verschijnselen van choc, „choc anaphylactique, peptonique, hémoclasique”, enz..

Uitgaande van eenzelfden gedachtengang, als voorgezeten heeft bij de bewerking der bloedziekten, worden de nierziekten beschreven. Na de beschrijving der normale nier-physiologie worden eerst afzonderlijk de albuminurie, de haematurie en anurie besproken. Daarna zijn de verschillende vormen van nierlijden aan de orde (nephritiden, amyloïed, pyelonephritis, perinephritis, nierstenen, tuberculose, lues, parasieten, kanker, nierkysten, hydronephrosen, zwerfnieren).

Het geheele vijfde deel is gewijd aan de ziekten der spijsverteringsorganen en aan de voedingsanomalieën. Zoo volgen op elkaar beschrijvingen van de ziekten van den mond, van den pharynx, van den slokdarm, van de maag, van de darmen, van de alvleeschklier, van het buikvlies en van de lever. Daarop volgen de aandoeningen, die de schrijver MARCEL LABBÉ alle „Maladies de la Nutrition” noemt (arthritisme, vetzucht, vermagering, glycosurie, diabetes mellitus, diabetes insipidus, cystinurie, alkaptonurie, jicht, oxalurie). Ten slotte komen beri-beri, scheurbuik, ziekte van BARLOW, pellagra, rachitis en osteomalacie aan de beurt van behandeling.

Uit deze nog zeer verkorte opsomming blijkt wel de rijke inhoud van deze twee deelen van dit werk. Het is daarom ondoenlijk in een kort bestek (een beoordeeling in ons *Tijdschrift* kan immers niet te veel ruimte in beslag nemen) een eenigszins gedetailleerde bespreking te geven van dit studie-boek. Ik zal om die reden mij moeten beperken tot het weergeven van den algemeenen

indruk, dien dit werk op mij gemaakt heeft, en zal slechts zeer enkele opmerkingen maken, die de bijzonderheden betreffen.

Welnu, de algemeene indruk is gunstig. Trouwens, vele van de schrijvers, die de onderscheidene ziekten behandelen, hebben hun sporen reeds verdiend. Men voelt als het ware tijdens het doorlezen van de verschillende hoofdstukken, dat de meeste schrijvers hun onderwerp goed beheerschen. En deze twee deelen, zijn zeker zoo rijk van inhoud en meestal zoo goed bij, dat èn de Fransche geneesheer èn ook de Fransche student ze gebruiken kan als leidraad bij hun voortgezette of pas begonnen studie. Ik schrijf met opzet het woord Fransche, want dit is de schaduwzijde van dit werk, n.l. dat de belangrijkste gegevens der internationale literatuur ook in dit werk niet voldoende tot hun recht komen. In het deel, handelende over de bloedziekten enz., zou dan m. i. bijv. de pernicieuse anaemie niet gerekend zijn tot de gewone anaemieën, maar eerder een plaats gevonden hebben in de rij der haemolytische anaemieën. Nu wordt zij in dit verband wel even genoemd, in haar wezen echter, voorzoover de huidige opvatting geldt, zeer onvolledig behandeld, en zij vindt thans hier nog haar plaats tusschen andere secundaire anaemieën en de chlorose. Ook het hoofdstuk der lymphadenosen is m. i. niet geheel op de hoogte van de moderne inzichten. De onderzoekingen van Fransche zijde verricht, worden echter hier nauwkeurig medegedeeld, met name die van WIDAL, ABRAMI, GUILBERT, VAQUEZ e. a.. Zoo ziet men ook in het deel, handelende over de nierziekten, de onderzoekingen van WIDAL, AMBARD e. a. voortreffelijk weergegeven, doch noode mist men hier bijv. iets over de uitkomsten van het werk van VOLHARD en FAHR. Hun namen heb ik zelfs niet aangehaald gevonden. Een zelfde verwijt kan men het deel maken, handelende over de spijsverterings- en verwante ziekten. In het bijzonder treft dat wel bij het hoofdstuk: diabetes mellitus. De uitkomsten der onderzoekingen, ons voornamelijk van Amerikaansche zijde gezonden, hadden hier toch wel vermeld mogen worden. De therapie dezer ziekte wordt trouwens wel erg stiefmoederlijk behandeld. Voornamelijk zijn het de uitkomsten van Fransche onderzoekingen, die ons worden meegedeeld, al wil ik er dadelijk aan toevoegen, dat het werk van Nederlanders hier en daar wel vermeld wordt; zoo bijv. HIJMANS VAN DEN BERGH bij de sulphaemoglobinaemie. Maar bij het hoofdstuk over de bloedplaatjes mist men weer noode den naam van mej. VAN HERWERDEN.

Uitgenomen de vermelde restriktie, kan ik de aanschaffing van dit werk wel aanbevelen. Bij een volgende bewerking zouden de schrijvers goed doen een register aan het eind te voegen. De prijs van elk deel is: gebonden 25 franks, niet-gebonden: 20 frans. Het geheele werk (6 deelen) kost resp. 150 en 120 franks. De 4 andere deelen, respectievelijk handelende over: besmettelijke ziekten en vergiftigingen, ziekten der ademhalingsorganen, ziekten van het hart en der bloedvaten, ziekten van het zenuwstelsel en der endocrine klieren zullen, volgens de uitgevers, weldra verschijnen.